

Ekonomiutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2021—2024

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2021—2024 (SRR 1/2020 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 12.5.2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ekonomisk omvärld och lägesbild

Planen för de offentliga finanserna har utarbetats i ett läge där de ekonomiska utsikterna har förändrats plötsligt och kraftigt till följd av den pågående viruspandemin. Lägesbilden är därför en helt annan än i den plan för de offentliga finanserna som behandlades i höstas (SRR 2/2019 rd — EkUU 6/2019 rd), när utgångsläget var en stabil, om än avtagande, ekonomisk tillväxt. Dessutom var målen i planen anpassade till en annan omvärld. I och med att EU har infört undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten och det råder undantagsförhållanden i Finland, är det motiverat att kortfattat presentera planen för de offentliga finanserna. Regeringen har aktiverat den mekanism för undantagsförhållanden som ingår i regeringsprogrammet och som tillåter att utgifter av engångsnatur höjs.

Till följd av krisen sjunker Finlands ekonomi kraftigt. Restriktionerna försvårar rörligheten och företagsverksamheten ute i världen. Samtliga efterfrågekomponenter uppskattas minska under 2020. Det kommer att slå hårdast mot export, privata investeringar och privat konsumtion. Efter att den inhemska efterfrågan har kollapsat håller vi i krisen på att gå in i en fas där också efterfrågan inom exporten förväntas minska kraftigt.

Men alla branscher berörs inte symmetriskt av krisen. Krisen förväntas nämligen ha de största konsekvenserna för privata tjänster, industri och byggnation. Parti- och detaljhandel samt energi- och vattenförsörjning blir minst lidande. Hotell-, restaurang- och turistbranschen har knappt någon omsättning alls under nedstängningen.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

Osäkerhet och divergerande prognoser

De sakkunniga var eniga om att vi befinner oss i en allvarlig kris och att läget är osäkert. Planen för de offentliga finanserna tar fasta på en färsk prognos från finansministeriet baserad på kortvariga restriktioner som pågår i ungefär tre månader. Den bärande tanken i prognosen är att vi hamnar i en djup svacka som inträffar i år och därefter återgår till en långsam och avmattande ekonomisk tillväxt. Den kortvariga krisen förväntas emellertid inte varaktigt försämra produktionsstrukturen i vår ekonomi, och sysselsättningen beräknas återgå till en nivå på omkring 72 procent. I det alternativa scenariot i planen pågår restriktionerna i sex månader. Då förväntas prognostiseringen av konsekvenserna försvåras ytterligare och återhämtningen i den ekonomiska tillväxten fördröjas och gå långsammare. Finlands Bank bedömer dock att finansministeriets totalekonomiska prognos, som ligger till grund för planen för de offentliga finanserna, är balanserad.

I utfrågningen av sakkunniga lades det fram bedömningar som gick förhållandevis mycket i sär, särskilt vad beträffar hur snabbt och intensivt återhämtningen efter den ekonomiska krisen kommer att vara. Enligt en prognos från finansministeriet kommer ekonomin inte att växa med mer än 1,3 procent nästa år. Krisen verkar enligt ministeriet få långvariga konsekvenser för produktionen och ekonomin kommer inte att växa särskilt mycket snabbare än normalt efter krisen heller. Å andra sidan återhämtar sig ekonomin betydligt kraftigare i exempelvis i Finlands Banks mer positiva scenario. Där växer ekonomin med 6,9 procent nästa år. Hur det går med den ekonomiska utvecklingen beror i synnerhet på hur länge restriktionerna pågår och om vi får en ny epidemi senare. Hur som helst är återhämtningen i hög grad beroende av återhämtningen i världsekonomin, företagens och konsumenternas förtroende, flexibiliteten i vår egen ekonomi och en förtroendegivande ekonomisk politik. Pandemin påverkar världsekonomin globalt. Därför är också återhämtningen i Finlands ekonomi starkt beroende av en ekonomisk politik som upprätthåller aktiviteten i EU-länderna. Finland bör för sin del betona vikten av en gemensam lösning på den globala krisen för att de negativa effekterna av en eventuellt framväxande protektionism ska kunna minimeras.

I bästa fall handlar krisen bara om en tillfällig nedgång i produktionen. Djupa ekonomiska kriser tenderar ofta att vara långvariga eller rentav bestående i det hänseendet att ekonomin efter kriserna länge ligger kvar under de tidigare prognostiserade bnp-siffrorna över en lång tid. För att undvika detta är det av största vikt att så långt det är möjligt säkerställa att krisen inte tar död på företagsverksamhet som är lönsam under normala förhållanden. Att döma av uppgifter till utskottet förefaller det dock uppenbart att statens budgetekonomi och den kommunala ekonomin till följd av krisen kommer att vara i större obalans än tidigare en lång tid framöver. Underskottet i de offentliga finanserna ökar avsevärt av krisen. När den offentliga skulden växer krymper det finanspolitiska handlingsutrymmet inför kommande kriser i ekonomin. Hållbarhetsgapet till följd av befolkningens stigande medelålder är ännu djupare efter krisen, eftersom utgångspunkten för det offentliga underskottet och skulden har blivit mindre gynnsam.

Linjen i finanspolitiken och den ekonomiska politiken

Ekonomiutskottet håller med regeringen om att finanspolitiken och den ekonomiska politiken bör vara stimulerande både under och i återhämtningen efter krisen. Även om de offentliga finanser-

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

na skuldsätts snabbt av en stimulerande ekonomisk politik och finanspolitik, ansågs det allmänt vid utfrågningen av sakkunniga att skuldsättningen är ett måste. Nedskärningar bör undvikas under och strax efter coronakrisen.

Pandemin är samtidigt ett alleuropeiskt problem som kräver alleuropeiska lösningar visavi stimulansåtgärder. I samband med planen för de offentliga finanserna måste man överlag också väga in de förändringar som coronakrisen medför för de internationella och europeiska institutioner som styr över den ekonomiska politiken och penningpolitiken. Extra uppmärksamhet bör ges centralbankernas växande roll i ekonomin, de nya mekanismerna för offentlig skuldförvaltning och eventuella betydande förändringar i tillväxt- och stabilitetspakten i euroområdet.

Så länge epidemin och restriktionerna fortfarande pågår är det angeläget att säkerställa kreditgivning och snabbt sätta in direkta stödåtgärder. Utöver kreditgivning och betalningsuppskov är också direktstöd till företag nödvändiga, eftersom många företag inte kan eller vågar skuldsätta sig i någon större omfattning under de rådande omständigheterna. Företagens svårigheter ackumuleras snabbt. Det uppskattas att den ekonomiska bufferten sinar i ungefär vartannat företag inom vissa branscher redan efter tre månader av restriktioner, om det inte går att få nya medel eller nya stöd. Först när restriktionerna har lyfts eller underlättats är det dags att införa de tilltänkta stimulansåtgärderna för att stötta den totala efterfrågan. Ekonomiutskottet anser att man, när det är möjligt, bör stödja konsumtionsefterfrågan i hushållen.

För återhämtningen från krisen och för tryggad sysselsättning och tillgång till kvalificerad arbetskraft är det också viktigt att i första hand reagera på situationen med permitteringar och undvika uppsägningar. Det bör utvärderas om de tillfälliga ändringarna i permitteringsförfarandet och utkomstskyddet för arbetslösa är nödvändiga och hur länge de behövs.

Stödåtgärder kan anses nödvändiga inte bara för att trygga fortsatt hållbar företagsverksamhet utan också för att vi med åtgärderna kan motverka en kris på finansmarknaden. När krisen blir utdragen ökar konkurserna. Samtidigt tar kreditförlusterna på bankernas eget kapital, minskar bankernas utlåning och risken för en bankkris kan öka. Det är emellertid inte helt lätt att planera stödåtgärder så att konkurrensneutralitet uppnås och att samtidigt se till att åtgärderna inte ger upphov till incitamentsproblem. Ekonomiutskottet betonar att man måste vara extra noga med att företagsstöden fördelas på ett ändamålsenligt sätt.

Av riktlinjerna för budgetekonomin och de coronarelaterade anslagsökningarna vill ekonomiutskottet särskilt lyfta fram att Finnveras finansieringsfullmakter höjs till 12 miljarder euro. Ekonomiutskottet har ansett det vara nödvändigt att höja fullmakterna, men påpekar samtidigt att den uppskattade ökningen av statens årliga förlustersättningar (årligt medeltal 153 miljoner euro) som presenteras i planen inte verkar basera sig på fullmakterna till fullt belopp, utan på betydligt mindre åtaganden. Förlustersättningarna kan alltså bli betydligt större än vad som nu uppskattas. Ekonomiutskottet har behandlat frågan i betänkande EkUB 10/2020 rd — RP 57/2020 rd.

Återhämtning från krisen

Före krisen förutspåddes statens och kommunernas underskott uppgå till cirka 5 miljarder euro 2023 och hållbarhetsgapet till omkring 10 miljarder euro. Den nya planen för de offentliga finan-

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

serna innehåller en prognos som ger vid handen att statens och kommunernas underskott (nettoppplåning) fortfarande 2024 är klart över 10 miljarder euro och att det inte visar någon tydlig nedåtgående trend 2021—2024. Hållbarhetsgapet ökar till följd av krisen.

Under krisen är det motiverat att låta den offentliga ekonomin bli skuldsatt. Efter den akuta krisen belastas samhällsekonomin av ett stort underskotts- och hållbarhetsproblem. För att lösa problemet krävs det åtgärder som gör ekonomin mer hållbar, reviderar de ekonomiska strukturerna och främjar sysselsättningen. Sådana åtgärder måste genomföras på ett sätt som är socialt, ekonomiskt och regionalt rättvist och ekologiskt hållbart.

En liten och öppen samhällsekonomi som Finland är i hög grad beroende av internationell handel. Planen för de offentliga finanserna bör utökas med åtgärder för att målmedvetet göra Finland mer attraktivt som verksamhetsmiljö för högproduktiva företag. Det gäller att se till att alla företag, men i synnerhet små och medelstora företag, har förutsättningar för en lönsam tillväxt i exporten.

Regeringen bedömer att krisen i vilket fall som helst kommer att ha betydande konsekvenser för balansen i de offentliga finanserna på medellång sikt. Ekonomiutskottet noterar att planen nämner en känslighetsanalys som visar att redan en förändring i bnp enligt basscenariot leder till att den offentliga skulden ökar med nästan tio procentenheter 2020, det vill säga den stiger till 69,1 procent av bnp. Och 2024 kommer skulden att vara uppe i 78,7 procent av bnp. De ökande försvarsutgifterna beror på stora nyanskaffningar och är fortfarande en viktig faktor bakom underskottet i de offentliga finanserna och den offentliga skulden på medellång och lång sikt.

För närvarande ligger fokus på att åtgärda den akuta krisen. Efter krisen är det av största vikt att bedöma vilka utgifter som stöder ekonomisk återhämtning på längre sikt och att finna metoder för att se över de ekonomiska strukturerna och skapa hållbar tillväxt. De offentliga finanserna kan balanseras upp med tillfälliga skattelösningar som varken drabbar dem som krisen slår hårdast mot eller minskar konsumtionsefterfrågan. Framtidsinvesteringarna måste bedömas i sin helhet.

För den ekonomiska återhämtningen kommer kompetensen att spela en ännu större roll och det är därför befogat att bättre lyfta fram utbildning, forskning, utveckling och innovationer. I synnerhet utveckling av teknik för klimatneutralitet, insatser för cirkulär ekonomi och digitalisering, utveckling inom social- och hälsovårdssektorn och främjad arbetskraftsinvandring intar en framskjuten ställning. Målet om klimatneutralitet har ett nära samband med en reform av näringsstrukturen och offentliga investeringar. Det är motiverat att inrätta en klimatfond som syftar till att utveckla den industriella skalan av teknik och digitala plattformar för att motverka klimatförändringen. Offentliga investeringar och byggprojekt främjar ekonomisk återhämtning, förnyelse av den industriella strukturen och orientering mot produkter med högre förädlingsvärde. Om man ser till den internationella utvecklingen finns det potential för nya exportbranscher i Finland.

Dessutom bör vi backa upp insatser som möjliggör hög produktivitet och en konkurrenskraftig innovationsmiljö. Finland måste målmedvetet eftersträva en ledande roll i arbetet för en hållbar framtid genom att särskilt inom energi- och miljöteknik utveckla planerings-, utvecklings-, forsknings- och affärskompetensen på systemnivå. Utöver industriella investeringar måste man också

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

aktivt försöka locka internationella aktörer att placera forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet i Finland.

Den pågående krisen lämnar kraftiga avtryck i synnerhet inom den arbetskraftsintensiva tjänstesektorn, som fått en allt större roll särskilt i våra stadsregioner. Vad beträffar den kommunala ekonomin anser ekonomiutskottet att det är viktigt att framtida investeringar tar hänsyn till konsekvenserna av krisen i olika regioner och möjligheterna att utveckla vitala tillväxtcentra. För större livskraft i kommuner och landskap krävs det betydande tillväxtdrivande stödåtgärder från statens sida.

Ekonomisk återhämtning förutsätter större produktivitet i företagen. Produktiviteten förbättras huvudsakligen via investeringar i forsknings- och innovationsverksamhet samt ny kompetens. Då får offentliga FoUI-investeringar en ännu större roll. Ekonomiutskottet betonar att regeringen bör säkerställa att det finns resurser för att delta i de europeiska FoUI-partnerskapen i universitets- och företagsdrivna värdenätverk mellan offentlig och privat sektor. I det rådande läget är det viktigt att inte försumma den årliga höjningen av FoUI-investeringarna mot fyraprocentmålet 2030. För att stödja tjänstesektorn anser ekonomiutskottet det vara viktigt att stimulera inhemsk efterfrågan.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 8.5.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juhana Vartiainen saml
vice ordförande Arto Pirttilahti cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Sakari Puisto saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Joakim Strand sv
medlem Veikko Vallin saf
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Raimo Piirainen sd.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

De allmänna riktlinjerna i planen för de offentliga finanserna är i och för sig bra. På grund av undantagstillståndet och osäkerheten till följd av pandemin bedömer planen utvecklingen i de offentliga finanserna på medellång sikt och innehåller inget stabilitetsprogram. Det innehåller inga nya viktiga politiska beslut. Regeringens mål eller planer för att nå målen redovisas inte. Först räddas människoliv och företag, och det standardiserade stabilitetsprogrammet och översynen av de politiska riktlinjerna står på tur först vid budgetmanglingen.

Långsiktigt scenario bör ha högsta prioritet

Enligt Sannfinländarna är det just nu rätt tidpunkt för att göra en långsiktig översyn. Utan en sådan översyn är det risk för att stödåtgärderna dimensioneras eller fördelas på fel sätt. Det betyder att företag utan överlevnadsmöjligheter får stöd, medan livskraftiga företag inte ges möjlighet att återhämta sig. Det stöd till restaurangerna som ekonomiutskottet och grundlagsutskottet förutsatte kom så sent att många restauranger hinner gå i konkurs uttryckligen till följd av dröjsmålet. Samtidigt delades stöd ut enligt bristfälliga kriterier via Business Finland.

Hållbarheten i de offentliga finanserna hotad från fyra håll

Regeringen missar sig dock ordentligt på fyra punkter: i tillväxtprognosen, i sin epidemistrategi, i de europeiska lösningarna och i utgifterna enligt regeringsprogrammet. Var och en av dessa faktorer är ett hot mot hållbarheten i de offentliga finanserna. Extra oroväckande är det att en fullständig aktivering av ett enda av hoten avsevärt kan försämra hållbarheten i våra offentliga finanser på lång sikt. Vi går närmare in på dessa punkter i de följande styckena.

Tillväxtprognosen kan slå fel

Planen karaktäriseras som teknisk och utgår från antagandet att isoleringsåtgärderna till följd av epidemin fortgår bara i tre månader, och att ekonomin är så gott som normal efter det. Ändå skulle redan en förlängning av isoleringsåtgärderna till sex månader sannolikt höja kvoten skuld/bnp för offentliga samfund till 100 procent före utgången av valperioden. Tre månader har snart gått och regeringen måste således avveckla isoleringspolitiken. Men om människor trots allt inte anlitar tjänster på samma sätt som tidigare och företag inte investerar i samma takt som tidigare? Vidare är det mer än osäkert om orderstocken i exportföretagen kommer att återhämta sig. Ekonomin kanske inte skulle tvärnita, men gick på mycket låga varv. Detta skulle i hög grad återspeglas i sysselsättningen. Då vore det enda sättet att försöka ha kvar de produktivitetshöjande mekanismer som infördes under isoleringsåtgärderna.

Regeringens hybridstrategi visade sig vara en flockimmunitetsstrategi

Planen utgår också från att ekonomin i världen utanför Finland återhämtar sig från pandemin ungefär samtidigt som Finland och nästan i samma tillstånd som tidigare. Detta anser vi vara myck-

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

Avvikande mening 1

et osäkert, och mer sannolikt är det att ekonomierna kommer att växa i mycket olika takt. Bland annat efter finanskrisen återhämtade sig euroområdet långsammare än resten av världen. Det tyder också den utveckling på som vi nu ser, nämligen att länderna med krafttag mot coronaviruset går samman eftersom de snabbt har fått sjukdomen i schack. De länder som tillämpar en flockimmunitetsstrategi eller en bromsstrategi riskerar att bli drabbade av avtagande ekonomisk tillväxt och utsatta för andra länders isoleringsåtgärder. Tyvärr verkar Finlands så kallade hybridstrategi i första hand eftersträva flockimmunitet och i andra hand en inbromsning av epidemin. Det vore det sämsta alternativet ur ekonomisk synvinkel. I ett glesbebyggt land som Finland bör vi i likhet med flera andra länder genomföra en regional epidemistrategi, eftersom det möjliggör en snabbare återhämtning.

Pandemin som förevändning för eurokrisen

Regeringen har uppgett sig stödja så kallade europeiska lösningar. Det innebär i praktiken att de mest skuldsatta länderna i Europa, som därutöver har drabbats extra hårt av coronakrisen, kommer att få direktstöd i reda pengar, lånegarantier eller räntestöd från Finland och en rad andra länder. Stödet skulle göra länderna ännu mer överskuldsatta, och garantierna skulle med stor sannolikhet realiseras med förluster för Finland. Europa har blivit en världsdelen med stater i två kast: de som förväntas klara sig själva och hjälpa andra och de som permanent behöver hjälp och inte behöver ta ansvar för sin politik.

En stor del av dessa europeiska lösningar ligger nu på beslutsfattarnas bord. Vi kan inte ta ställning till dem först i höst i budgetmanglingen. Lärde vi oss ingenting av eurokrisen? Åter igen förläts Finland att garantera andra länders lån och att betala av på deras utgifter. Innan vi ens med säkerhet kan säga om Finland hör till de länder som kommer lätt undan pandemin, droppar det in fakturor baserade på ett sådant antagande. Sannfinländarna motsätter sig konsekvent solidariskt ansvar för skulder och garantier, euroobligationer och olika typer av europeiska solidaritetsinstrument.

I synnerhet nya fasta utgifter bör undvikas

Tills vidare har regeringen uppgett att den kommer att se över sitt program och utgifterna där först i höstens budgetmangling. Dessförinnan har det med stor sannolikhet på EU-nivå uppstått ett bindande klimatavtal om minskade utsläpp och en klimatfond. Sannfinländarna motsätter sig en lag om skyldighet att installera laddningsstationer och oskäliga höjningar av energiskatterna, men Finland kommer sannolikt att införa dem. Regeringen gör tyvärr ingenting åt de sparbeten som Sannfinländarna månar om, bland annat humanitär invandring, avgiftsfri utbildning på andra stadiet och alltför ambitiösa klimatmål.

Regeringsprogrammet var oansvarigt redan i slutet av förra året, efter att det ekonomiska uppsvinget övergått i blandning av en alleuropeisk recession och obefintlig trendtillväxt. Med den pågående pandemin tror ingen längre på programmet, men kan regeringen släppa greppet? Varför måste de europeiska klimatlösningarna avgöras redan nu? Vi måste kunna gallra bland permanenta utgifter i en tid som denna. Tyvärr utnyttjar EU krisen för att vältra över allt större åtaganden på nettobidragsgivarna.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd

Avvikande mening 1

Framtidsinvesteringarna av engångskaraktär, varav en del egentligen är permanenta utgiftsökningar, var tänkta att huvudsakligen finansieras med intäkter från försäljning av aktier. Men aktiekurserna har sjunkit och lyckligtvis vill regeringen avhålla sig från försäljning i år. Investeringarna kommer alltså trots allt att göras på kredit i förhoppning om att aktierna kommer att kunna säljas det kommande året. Enligt Sannfinländarna borde framtidsinvesteringarna ha skjutits upp eller annullerats.

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

Det som vi allra först undrar över är att ett betydande antal anslag under arbets- och näringsministeriet under föregående regeringsperioder har överförts till undervisnings- och kulturministeriet under förevändning av en rad ändringar i utbildningsmomenten. Dessutom kommer man i slutet av ramperioden i sin helhet föra över ett anslag på 10 miljoner euro för kontinuerligt lärande till undervisnings- och kulturministeriet. Det vore bra att ta reda på om de ändringar som gjorts under tidigare regeringsperioder har varit förnuftiga och om man med anslagen har uppnått bättre resultat under UKM än under ANM. Det har trots allt varit fråga om omfattande förändringar.

Bland annat på grund av dessa omständigheter har budgeten och åtagandena under ANM:s huvudtitel minskat. Under ramperioden sjunker de totala anslagen under huvudtiteln från 3,4 miljarder till 2,8 miljarder.

Uppskattningen av Finnveras utgifter för förlustersättningar måste höjas

Avsikten är att Finnvera Abp:s finansieringsfullmakter höjs till 12 miljarder euro. Det är i och för sig nödvändigt att höja Finnveras borgensansvar, men planen garderar sig mot senare förluster genom att höja utgifterna för förlustersättningar till något över 150 miljoner euro om året. I ljuset av sakkunnigyttrandena är det sannolikt att förlusterna och därmed också behovet av kapitaltillskott för Finnvera kommer att vara betydligt större under regeringsperioden. Enligt den bedömning som presenterades vid utfrågningen har utgifterna för förlustersättningar dimensionerats utifrån de mest positiva scenarierna.

Det kan förväntas att man i de kommande ramarna blir tvungen att reservera 2—3 gånger så mycket för utgifterna för förlustersättningar. Då stiger den årliga utgiften från cirka 150 till 300—450 miljoner. Bedömningen baserar sig på innehållet i Finnveras borgensportfölj och på en sakkunnigbedömning.

Även om de rambetingade inskränkningarna inte tillämpas under stötdiden och exempelvis automatiska stabilisatorer inte heller i övrigt ingår i rambestämmelserna, kommer de förr eller senare att införas och belasta hållbarheten i de offentliga finanserna.

Business Finland och företagsstöd

I vissa fall har det gått trögt med regeringens ekonomiska stödåtgärder, delvis på grund av att pandemin kom så överraskande. Detta är förstäeligt, förutsatt att inga oåterkalleliga fel görs och regeringen ärligt erkänner sina fel och tar lärdom av dem. Det är nödvändigt att närmare definiera vilken typ av företag som får stöd och vilka kriterierna är.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd
Avvikande mening 1

Att döma av sakkunnigyttrandena är det klart att företagen, särskilt små företag, bör få mer stöd redan från början. På så sätt undviker vi konkurser och en stor arbetslöshet. I stödåtgärderna måste man utöver den kvantitativa aspekten och den tidsmässiga brådskan också ta hänsyn till hur meningsfullt stödet är. Vid planeringen av stödordningar är det viktigt att försöka minimera stödansökningarna från företag som inte behöver stöd eller vars svårigheter i själva verket beror på något annat än pandemin. Ju färre ansökningar som borde avslås, desto mindre risk för att de blir godkända. I sakkunnigutlåtanden lyfts det fram bland annat att finansieringen till hundra procent är ett problem. Också villkorat stöd och periodisering, och metoder för att avbryta ogrundat stöd, bör utökas.

Även i fortsättningen måste verksamheten vid Business Finland kunna synas närmare. I det här fallet bör man passa på och dra nytta av krisen, för att samtidigt omdefiniera Business Finlands verksamhet och strategi. I bästa fall kan Business Finland vara en drivkraft för Finlands ekonomi och tillväxt eller i värsta fall ett ställe där så kallade tillväxtföretag får årets omsättning i form av stöd.

Krisen har lärt oss att till exempel EU:s regler för företagsstöd är flexibla i en nödsituation. Finland kan inte förklara sin svaga krisberedskap genom att hänvisa till regler som kommer utifrån. Det är inte värt att lita på utomstående visdom eller hjälp, och fokus på bland annat försörjningsberedskap, självförsörjning och risker i euroområdet är på god väg att bli konkurrensfaktorer. Business Finland kunde med fördel ge stöd exempelvis till innovationer som tar sikte på att höja försörjningsberedskapen och självförsörjningen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 8.5.2020

Veikko Vallin saf
Sakari Puisto saf

Utlåtande EkUU 8/2020 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Ekonomisk omvärld och lägesbild

Planen för de offentliga finanserna har utarbetats i ett läge där de ekonomiska utsikterna har förändrats plötsligt och kraftigt till följd av den pågående viruspandemin. Lägesbilden är därför en helt annan än i den plan för de offentliga finanserna som behandlades i höstas (SRR 2/2019 rd — EkUU 6/2019 rd), när utgångsläget var en stabil, om än avtagande, ekonomisk tillväxt. Dessutom var målen i planen anpassade till en annan omvärld.

Till följd av krisen sjunker Finlands ekonomi kraftigt. Restriktionerna försvårar rörligheten och företagsverksamheten ute i världen. Samtliga efterfrågekomponenter uppskattas minska under 2020. Det kommer att slå hårdast mot export, privata investeringar och privat konsumtion. Efter att den inhemska efterfrågan har kollapsat håller vi på att gå in i en krisfas där också efterfrågan inom exporten förväntas minska kraftigt.

Men alla branscher berörs inte symmetriskt av krisen. Krisen förväntas nämligen ha de största konsekvenserna för privata tjänster, industri och byggnation. Parti- och detaljhandel samt energi- och vattenförsörjning blir mest lidande. Hotell-, restaurang- och turistbranschen har knappt någon omsättning alls under nedstängningen.

Osäkerhet och divergerande prognoser

De sakkunniga var eniga om att vi befinner oss i en allvarlig kris och att läget är osäkert. Planen för de offentliga finanserna tar fasta på en färsk prognos från finansministeriet baserad på kortvariga restriktioner som pågår i ungefär tre månader. Den bärande tanken i prognosen är att vi hamnar i en djup svacka som inträffar i år och därefter återgår till en långsam och avmattande ekonomisk tillväxt. Den kortvariga krisen förväntas emellertid inte varaktigt försämra produktionsstrukturen i vår ekonomi, och sysselsättningen beräknas återgå till en nivå på omkring 72 procent. I det alternativa scenariot i planen pågår restriktionerna i sex månader. Då förväntas prognostiseringen av konsekvenserna försvåras ytterligare och återhämtningen i den ekonomiska tillväxten fördröjas och gå långsammare. Finlands Bank bedömer dock att finansministeriets totalekonomiska prognos, som ligger till grund för planen för de offentliga finanserna, är balanseerad.

I utfrågningen av sakkunniga lades det fram bedömningar som gick förhållandevis mycket i sär, särskilt vad beträffar hur snabbt och intensivt återhämtningen efter den ekonomiska krisen kommer att vara. Enligt en prognos från finansministeriet kommer ekonomin inte att växa med mer än 1,3 procent nästa år. Krisen verkar enligt ministeriet få långvariga konsekvenser för produktionen och ekonomin kommer inte att växa särskilt mycket snabbare än normalt efter krisen heller. Å andra sidan återhämtar sig ekonomin betydligt starkare i exempelvis i Finlands Banks mer positiva scenario. Där växer ekonomin med 6,9 procent nästa år. Hur det går med den ekonomiska utvecklingen beror i synnerhet på hur länge restriktionerna pågår och om vi får en ny epidemi se-

Utlåtande EkUU 8/2020 rd Avvikande mening 2

nare. Hur som helst är återhämtningen i hög grad beroende av återhämtningen i världsekonomin, företagens och konsumenternas förtroende, flexibiliteten i vår egen ekonomi och en förtroendegivande ekonomisk politik. Pandemin påverkar världsekonomin globalt. Därför är också återhämtningen i Finlands ekonomi starkt beroende av en ekonomisk politik som upprätthåller aktiviteten i EU-länderna. Finland bör för sin del betona vikten av en gemensam lösning på den globala krisen för att de negativa effekterna av en eventuellt framväxande protektionism ska kunna minimeras.

I bästa fall handlar krisen bara om en tillfällig nedgång i produktionen. Djupa ekonomiska kriser tenderar dock ofta vara långvariga eller rentav bestående i det hänseendet att ekonomin efter kriserna länge ligger kvar under de tidigare prognostiserade bnp-siffrorna. För att undvika detta är det av största vikt att så långt det är möjligt att säkerställa att krisen inte tar död på sådan företagsverksamhet som är lönsam under normala förhållanden. Att döma av uppgifter till utskottet förefaller det dock uppenbart att statens budgetekonomi och den kommunala ekonomin till följd av krisen kommer att vara i större obalans än tidigare en lång tid framöver. Underskottet i de offentliga finanserna ökar avsevärt av krisen. När den offentliga skulden växer krymper det finanspolitiska handlingsutrymmet inför kommande kriser i ekonomin. Hållbarhetsgapet till följd av befolkningens stigande medelålder är ännu djupare efter krisen, eftersom utgångspunkten för det offentliga underskottet och skulden har blivit mindre gynnsam.

Linjen i finanspolitiken och den ekonomiska politiken

Ekonomiutskottet håller med regeringen om att finanspolitiken och den ekonomiska politiken bör var stimulerande både under och i återhämtningen efter krisen samt upprätthålla efterfrågan. Även om de offentliga finanserna skuldsätts snabbt av en stimulerande ekonomisk politik och finanspolitik, ansågs det allmänt vid utfrågningen av sakkunniga att skuldsättningen är ett måste.

Pandemin är samtidigt ett alleuropeiskt problem. Det krävs alleuropeiska lösningar för att upprätthålla den ekonomiska aktiviteten och undvika långvariga skador. I samband med planen för de offentliga finanserna måste man också väga in de förändringar som coronakrisen medför för de internationella och europeiska institutioner som styr över den ekonomiska politiken och penningpolitiken. Europeiska unionen har diskuterat gemensamma europeiska operationer finansierade av ECB och en eventuell partiell ogiltigförklaring av ECB:s statsobligationer. Sådana arrangemang kan vara till hjälp vid hanteringen av den akuta ekonomiska krisen, men de kan inte förväntas på ett väsentligt sätt underlätta svårigheterna och utmaningarna i de offentliga finanserna i Finland.

Så länge epidemin och restriktionerna fortfarande pågår är det angeläget att säkerställa kreditgivning och snabbt sätta in direkta stödåtgärder. Utöver kreditgivning och betalningsuppskov är också direktstöd till företag nödvändiga, eftersom många företag inte kan eller vågar skuldsätta sig i någon större omfattning under de rådande omständigheterna. Företagens svårigheter ackumuleras snabbt. Det uppskattas att den ekonomiska bufferten sinar i ungefär vartannat företag inom vissa branscher redan efter tre månader av restriktioner, om det inte går att få nya medel eller nya stöd. Först när restriktionerna har lyfts eller underlättats är det dags att införa de tilltänkta stimulansåtgärderna för att stötta den totala efterfrågan. Ekonomiutskottet anser att man, när det är möjligt, bör stödja konsumtionsefterfrågan i hushållen.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd Avvikande mening 2

Med tanke på återhämtningen och en fortsatt god sysselsättningsnivå vore det viktigt att företagen i första hand reagerar på läget med att utnyttja möjligheten att permittera. På så sätt kan vi undvika en våg av uppsägningar. Det bör utvärderas om de tillfälliga ändringarna i permitteringsförfarandet och utkomstskyddet för arbetslösa är nödvändiga och hur länge de behövs.

Stödåtgärder kan anses nödvändiga inte bara för att trygga fortsatt hållbar företagsverksamhet utan också för att vi med åtgärderna kan motverka en kris på finansmarknaden. Om krisen blir utdragen ökar konkurserna. Samtidigt tär kreditförlusterna på bankernas eget kapital, minskar bankernas utlåning och risken för en bankkris kan öka. Det är emellertid inte helt lätt att planera stödåtgärder så att konkurrensneutralitet uppnås och att samtidigt se till att åtgärderna inte ger upphov till incitamentsproblem. Ekonomiutskottet betonar att man måste vara extra noga med att företagsstöden fördelas på ett ändamålsenligt sätt.

Av riktlinjerna för budgetekonomin och de coronarelaterade anslagsökningarna vill ekonomiutskottet särskilt lyfta fram att Finnveras finansieringsfullmakter höjs till 12 miljarder euro. Ekonomiutskottet har ansett det vara nödvändigt att höja fullmakterna, men påpekar samtidigt att den uppskattade ökningen av statens årliga förlustersättningar (årligt medeltal 153 miljoner euro) som presenteras i planen inte verkar basera sig på fullmakterna till fullt belopp, utan på betydligt mindre åtaganden. Förlustersättningarna kan alltså bli betydligt större än vad som nu uppskattas. Ekonomiutskottet har behandlat frågan i betänkande EkUB 10/2020 rd — RP 57/2020 rd.

Återhämtning från krisen

Ekonomiutskottet noterar att de offentliga finanserna redan före coronakrisen uppvisade ett strukturellt underskott och en tendens till ökad skuldsättning. Före krisen förutspåddes statens och kommunernas underskott uppgå till cirka 5 miljarder euro 2023 och hållbarhetsgapet till omkring 10 miljarder euro. Den nya planen för de offentliga finanserna innehåller en prognos som ger vid handen att statens och kommunernas underskott (nettoupplåning) fortfarande 2024 är klart över 10 miljarder euro och att det inte visar någon tydlig nedåtgående trend 2021—2024. Hållbarhetsgapet ökar till följd av krisen.

Under krisen är det motiverat att låta den offentliga ekonomin bli skuldsatt. Efter den akuta krisen kommer Finland emellertid att ha ett stort underskotts- och hållbarhetsproblem i de offentliga finanserna. För att lösa problemet är det av avgörande betydelse att den potentiella sysselsättningen och produktiviteten i ekonomin ökar med hjälp av strukturella reformer av utbudet samt genom offentliga investeringar, men sannolikt också genom utgiftsbesparingar och ökade skatteinkomster, både med skattehöjningar och minskad svart sektor, men också stärkt skattebas. Eftersom de ekonomiska utsikterna på lång sikt redan under krisen påverkar de ekonomiska förväntningarna, är det viktigt att staten redan under krisen utarbetar en handlingsplan för att permanent stärka samhällsekonomin och de offentliga finanserna. Det måste genomföras på ett sätt som är socialt och ekonomiskt rättvist och ekologiskt hållbart.

En liten och öppen samhällsekonomi som Finland är i hög grad beroende av internationell handel. Planen för de offentliga finanserna måste kompletteras med ett åtgärdsprogram, som målmedvetet gör Finland till en mer attraktiv verksamhetsmiljö för högproduktivt företag, bland annat genom investeringar i kompetens och innovationer, genom ett mer attraktivt skattesystem

Utlåtande EkUU 8/2020 rd Avvikande mening 2

och incitament för investeringar och genom smidiga tillståndsmekanismer. Det gäller att se till att alla företag, men i synnerhet små och medelstora företag, har förutsättningar för en lönsam tillväxt i exporten.

Ekonomiutskottet noterar att planen nämner en känslighetsanalys som visar att redan en förändring i bnp enligt basscenariot leder till att den offentliga skulden ökar med nästan tio procentenheter 2020, det vill säga den stiger till 69,1 procent av bnp. Och 2024 kommer skulden att vara uppe i 78,7 procent av bnp. De ökande försvarsutgifterna beror på stora nyanskaffningar och är fortfarande en viktig faktor bakom underskottet i de offentliga finanserna och den offentliga skulden på medellång och lång sikt.

När vi vill generera hållbar tillväxt i framtiden, kommer kompetensen att spela en ännu större roll och det är därför befogat att bättre lyfta fram utbildning, forskning, utveckling och innovationer. I synnerhet utveckling av teknik för klimatneutralitet, insatser för cirkulär ekonomi och digitalisering och utveckling inom social- och hälsovårdssektorn. Målet om klimatneutralitet har ett nära samband med en reform av näringsstrukturen och offentliga investeringar. Om man ser till den internationella utvecklingen finns det potential för nya exportbranscher i Finland. Det är motiverat att inrätta en klimatfond som syftar till att utveckla den industriella skalan av teknik och digitala plattformar för att motverka klimatförändringen.

För att få ny fart i ekonomin och skapa ny tillväxt är det viktigt att starta offentliga investeringar och byggprojekt som främjar ekonomisk återhämtning, förnyelse av branschstrukturen och orientering mot produkter med högre förädlingsvärde. Det kräver både stimulansåtgärder och ett möjliggörande regelverk. Finland bör med andra ord göras attraktivare som verksamhetsmiljö för högproduktiva företag.

Den pågående krisen lämnar kraftiga avtryck i synnerhet inom den arbetskraftsintensiva tjänstesektorn, som fått en allt större roll särskilt i våra stadsregioner. Vad beträffar den kommunala ekonomin anser ekonomiutskottet att det är viktigt att framtida investeringar tar hänsyn till konsekvenserna av krisen i olika regioner och möjligheterna att utveckla vitala tillväxtcentra. För större livskraft i landskapen krävs det betydande tillväxt drivande stödåtgärder från statens sida.

För att skapa förutsättningar för tillväxt krävs det investeringar i forskning och produktutveckling, som ökar den totala produktiviteten och den vägen också produktiviteten i företagen. Offentliga FoUI-investeringar blir ännu viktigare. Ekonomiutskottet betonar att regeringen bör säkerställa att det finns resurser för att delta i de europeiska FoUI-partnerskapen i företagsdrivna värdenätverk mellan offentlig och privat sektor. I det rådande läget är det viktigt att inte försumma den årliga höjningen av FoUI-investeringarna mot fyraprocentmålet 2030.

Avvikande mening

Vi föreslår

att regeringen beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 8/2020 rd
Avvikande mening 2

Helsingfors 8.5.2020

Juhana Vartiainen saml
Pia Kauma saml
Janne Sankelo saml